

Tallinn, 19.02.10.

Leping nr. PR-6-3.1-4 I osa mee õietolmuanalüüsi tulemused

Tellija Eesti Mesinike Liit

Eesti Mesinike Liidu tellimusel analüüsiti 30 erinevat meeproovi.

Mees leiduvate õietolmuterade botaanilise päritolu kindlakstegemine põhineb tolmuterade mikroskoopilisel määramisel ning lugemisel. Õietolmu kvalitatiivseks ja kvantitatiivseks analüüsiks kasutati firma Olympus BX 41 mikroskoopi. Töötati 400x suurendusega. Antud töös kasutati õietolmuterade määramisel P. D. Moore ja J. A. Webb (1978) ning M. Reille (1992, 1995) koostatud määrajaid, TLÜ Ökoloogia Instituudis olevaid õietolmuterade püsipreparaate.

Mõnede liikide tolmuterad on oma omadustelt unikaalsed ning nende eristamine teistest pole keeruline, kuid siiski pole paljudes proovides taimi määratud liigini, vaid perekonna või sugukonnani. Nii on näiteks enamused roos-, sarik- ja ristõielised määratud vaid sugukonnani, kuna liikidevaheline õietolmutera sarnasus on paljude taimede puhul väga suur. Seetõttu on kasutusele võetud liikide grupeerimine, mille korral nimetatakse neid tüüpideks.

Tulemused

Keskmiselt sisaldas üks proov 11 erinevat taimetaksonit, varieeruvus oli 6 - 15 taksonit proovis. Liigirikkaimad olid proovid 25-2010, 26-2010, 27-2010, 28-2010, 29-2010, sisaldades 14-15 erinevat taksonit. Kokku esines 30 meeproovis üle neljakümne erinevat tüüpi tolmuteri (nimekirjad lisades, kus on esitatud õietolmu tüüpide protsendilised sisaldused meeproovides), lisaks erinevad roosõielised (*Malus*, *Prunus*, *Ribes*, *Rosa*, *Rubus*). Edaspidises andmeanalüüsis on roosõielised kokku liidetud (*Rosaceae* spp.). Samuti on toimitud enamused ristõielistega (*Brassicaceae* spp.), mille hulgast on eraldi välja toodud raps (*Brassica napus*).

Paju (*Salix*) õietolmuteri esines rohkelt (>40%) proovides 27-2010, 32-2010, 33-2010, 35-2010, 48-2010, 55-2010, 56-2010.

Erinevaid ristõielisi (sh raps) sisaldasid rohkelt proovid 29-2010, 30-2010, 31-2010, 45-2010, 58-2010, 59-2010, 60-2010. Proovis 46-2010 esines ristõielisi üle 90%.

Paljudes analüüsitud proovides esines kõrrelisi (*Poaceae*), mis ei ole väga tavaline. Proovis 47-2010 oli neid üle 10%.

Roosõieliste rohked proovid olid 28-2010, 49-2010, 51-2010, 52-2010, 58-2010.

Proovis 43-2010 esines teistest rohkem erinevaid liblikõielisi (*Fabaceae* spp.), proov 27-2010 paistis silma rohke sarikaliste (*Apiaceae* spp.) sisalduse poolest ning proovis 57-2010 oli ligi 30% paakspuu (*Frangula alnus*) tolmuteri.

Palju kanarbikku (*Calluna*) leidus proovis 58-2010 (üle 50%).

Üksikute teradena leidus erinevates proovides

Ladinakeelne nimetus	Eestikeelne nimetus
<i>Alnus</i> spp.	Lepp
<i>Arenaria</i> tüüp	Liivkann
<i>Betula</i> spp.	Kask
<i>Campanula</i>	Kelluke
<i>Cornus</i> spp.	Kontpuu
<i>Epilobium angustifolium</i>	Ahtalehine põdrakanep
<i>Gentiana/Gentianella</i> tüüp	Emajuur/emajuureke tüüp
<i>Helianthus</i> spp.	Päevalill
<i>Juniperus</i>	Kadakas
<i>Linum</i> spp.	Lina
<i>Lonicera</i>	Kuslapu
<i>Medicago</i>	Lutsern
<i>Picea</i> spp.	Kuusk
<i>Pinus sylvestris</i>	Mänd
<i>Primula</i>	Priimula
<i>Quercus</i>	Tamm
<i>Saxifraga</i> tüüp	Kivirik
<i>Senecio</i> spp.	Ristirohi
<i>Solidago</i>	Kuldvits
<i>Vicia</i>	Hiirehernes

Esines ka õietolmu, mida ei suudetud määrata, kuid nende osakaal oli väike ning ei oma mee botaanilise päritolu väljaselgitamisel olulist rolli.

Teades palju lisati proovi märkspooride tabletti ning mitu grammi oli mett, arvutati õietolmutterade kogus 1 g mees.

Lähtudes tolmuterade kontsentratsioonist mees jagunesid analüüsitud meed nelja rühma (vastavad rühmad on koostatud nii kirjanduse andmete kui ka varem analüüsitud proovide põhjal) (tabel lisas). Tavaliselt on grammis mees 2000 kuni 8000 õietolmutera. Arvesse võttes kõiki meeproove, siis siin oli keskmine näitaja üle 11000 tolmutera grammis mees, mis on väga hea näitaja. Väga vähe oli õietolmu proovis 30-2010, jäädes alla 800 tolmutera. Suure õietolmu kontsentratsiooniga proovid olid 61-2009, 81-2009, 82-2009 ja 85-2009 ületades 10000 õietolmutera grammis mees.

Proovid analüüsis Liisa Puusepp Ökoloogia Instituudi teadur.

Mihkel Kangur
direktor